

RADOSŁAW KRAJNIAK*

 <https://orcid.org/0000-0002-7016-8859>

W SPRAWIE KOPIARIUSZA OF 80A I JEGO EDYCJI**

Abstract

Regarding the Cartulary OF 80a
and its Editing***

The purpose of this publication is to critically evaluate the source edition of the cartulary with a reference number OF 80a from the archives of the Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz in Berlin. The source text in question was created in the 15th century in the chancellery of the Cathedral Chapter of Frombork, most probably in connection with disputes over the borders and the territory of the dominion of Warmia. The small-sized cartulary is limited to only 12 source texts. A significant part of the documents published in the edition was already known to researchers from the materials printed in the Diplomatic Codex of Warmia, as well as from a copy of one of the books of privileges kept in the Archives of the Archdiocese of Warmia in Olsztyn. This, however, does not change the fact that the intention to make the entirety of the cartulary available to a wider audience was certainly a good idea. Alicja Dobrosielska, who undertook this task, made a number of mistakes in the explanatory footnotes while preparing the source text for printing. Therefore, the essential part of this article is to point out the erroneous and inaccurate information, mainly concerning the Canons of the Cathedral Chapter of Warmia, and to present correct data which should have been included in the discussed edition.

Keywords: source editions, cartularies, Warmia, Canons of Warmia, 14th century, 15th century, Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz in Berlin

---

* Wydział Nauk Historycznych, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

 radekkrajniak@gmail.com

** Uwagi w związku z edycją źródłową: Alicja DOBROSIELSKA, *Piętnastowieczny kopiariusz OF 80a z terenu państwa krzyżackiego*, *Zapiski Historyczne* (dalej cyt. ZH), t. 85: 2020, z. 3, s. 105–128, DOI: <http://dx.doi.org/10.15762/ZH.2020.28>.

*** Alicja DOBROSIELSKA, *Fifteenth-Century Cartulary OF 80a from the State of the Teutonic Order*, *Zapiski Historyczne* (hereafter cited ZH), vol. 85: 2020, issue 3, pp. 105–128, DOI: <http://dx.doi.org/10.15762/ZH.2020.28>.

Nadesłany 8.12.2021; Nadesłany po poprawkach 11.01.2022; Zaakceptowany 17.01.2022

W trzecim zeszycie „Zapisek Historycznych” za rok 2020 Alicja Dobrosielska dokonała edycji niewielkiego kopiariusza z zasobu Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz w Berlinie (GStA PK). Liczy on 25 stron i zawiera odpisy 12 tekstów źródłowych, których treść znamy w znacznym stopniu ze starszych edycji bądź regestów publikowanych w kodeksie dyplomatycznym warmińskim (*Codex diplomaticus Warmiensis*)¹. Jak dowiadujemy się z omawianej publikacji, kopiariusz miał powstać w pierwszej połowie XV w. w kancelarii kapituły warmińskiej i oznaczony został sygnaturą OF 80a (s. 106). Po dość skrupulatnym opisaniu wyglądu zewnętrznego publikowanego źródła A. Dobrosielska wylicza pojawiające się w kopiariuszu dokumenty (s. 107), krótko wspomina o okolicznościach jego powstania, łącząc ten fakt ze sporami o granice i terytorium dominium warmińskiego (s. 108), a także informuje, że zawarte w rzeczonym źródle materiały porównywała z kopiami z ksiąg przywilejów z zasobu Archiwum Archidiecezji Warmińskiej w Olsztynie (s. 109). Warto zaznaczyć, że wspomniane porównania tekstów to niewątpliwie potrzebny zabieg, którego efektem jest niewyartykułowany jednak przez autorkę fakt, że większość z opublikowanych w edycji i omawianych tu dokumentów (dokładnie 9 z 12) znana jest też z kopii z księgi przywilejów o sygnaturze AK, F z olsztyńskiego archiwum archidiecezjalnego.

Jedną z podstawowych cech dobrej edycji źródłowej jest profesjonalne opracowanie przypisów rzeczowych. W nich z pełną starannością należy dążyć do podania danych, które mimo że z pewnością powinny być związane, muszą zawierać informacje poprawne i zgodne z aktualnym stanem wiedzy. Poza tym przygotowanie edycji źródłowej powinno opierać się na samodzielnych badaniach i w pełni krytycznym podejściu do wykorzystywanej literatury przedmiotu. Przestrzeganie tych zasad chroni przed upowszechnianiem wadliwych ustaleń, które obniżają wartość edycji i mogą skutkować utrwalaniem nieprawdziwych informacji przez kolejnych korzystających z edycji badaczy.

Powyższych błędów i zaniechań nie ustrzegła się niestety A. Dobrosielska. Różnej wagi pomyłki popełniała przede wszystkim wówczas, gdy przywoływała informacje na temat członków warmińskiej kapituły katedralnej. Za każdym razem, przedstawiając niestety tylko niewielkie urywki z życiorysu danego kanonika, odwoływała się wyłącznie do haseł opracowanych przez Teresę Borawską w *Słowniku biograficznym kapituły warmińskiej*². Decydując się na ten krok, przynajmniej w kilku miejscach zignorowała najnowszą literaturę przedmiotu, ale przede wszystkim bezrefleksyjnie powieliała i zaskakująco często

¹ Regesty bądź pełne teksty dokumentów z kopiariusza publikowane były uprzednio w tomach 2–4 wspomnianego kodeksu.

² *Słownik biograficzny kapituły warmińskiej* (dalej cyt. SBKW), opr. Teresa BORAWSKA, Marian BORZYSZKOWSKI, Andrzej KOPICZKO, Julian WOJTKOWSKI, red. Jan GUZOWSKI, Olsztyn 1996.

nieumiejętnie przywoływała informacje ze wspomnianego „Słownika”, co po skutkowało zaś podaniem w wielu miejscach informacji błędnych i nieściślych, w tym najczęściej takich, które mimo cytowania wcale nie pojawiały się we wspomnianej publikacji i które w takim wypadku obciążają już wyłącznie autorkę edycji. Z tych też powodów czuję się w obowiązku, by zwrócić uwagę na błędy, które udało się wychwycić w trakcie lektury edycji.

Już w dokumencie nr 2 na s. 111, w przypisie 26, pisząc o Augustynie Tiergartie, autorka edycji pomija najnowsze opracowania poświęcone tej osobie³, co skutkuje m.in. podaniem nie do końca poprawnych informacji na jego temat. Po pierwsze, trudno w pełni zgodzić się z twierdzeniem, że wspomniany duchowny kanonikiem warmińskim był do 1466 r. Ostatnie pewne wiadomości na jego temat pochodzą z kwietnia 1464 r., gdy znalazł się wśród osób, które otrzymały od króla Kazimierza Jagiellończyka pełnomocnictwo do prowadzenia rozmów pokojowych z Zakonem, oraz z lata tego roku, gdy uczestniczył w tych rozmowach w Toruniu jako kustosz warmiński i pleban gdański⁴. Zmarł najpewniej jeszcze w drugiej połowie roku 1464 lub najdalej przed kwietniem 1465 r., gdy jako kustosz warmiński poświadczony został już jego następcą, Hermann von Birken⁵. Biorąc pod uwagę powyższe informacje i fakt, że kustodię warmińską Tiergart zachował do końca życia, nie sposób zgodzić się też z A. Dobrosielską piszącą, że duchowny kustoszem był jedynie do 1453 r.⁶ Nieściśła jest również kolejna informacja podana przez autorkę. Administratorem kapitulnym w Olsztynie Tiergart był bowiem nie tylko w 1445 r., ale był już wzmiankowany w tej roli w roku poprzednim⁷.

³ Zob. Radosław KRAJNIAK, *Starania duchownych o objęcie parafii pw. św. Jakuba w Olsztynie do 1466 r.*, *Nasza Przeszłość*, t. 123: 2015, s. 99–108 (biogram Tiergarta). Zob. też więcej informacji w poprawionym i uzupełnionym biogramie mojego autorstwa w *Polskim słowniku biograficznym*: Radosław KRAJNIAK, *Tiergart August (zm. 1464 lub 1465), kanonik i kustosz warmiński, pleban kościoła Najświętszej Marii Panny w Gdańsku*, [in:] *Polski słownik biograficzny* (dalej cyt. PSB), t. 53/4, z. 219, Warszawa–Kraków 2021, s. 552–554.

⁴ Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz Berlin-Dahlem (dalej cyt. GStA PK), XX. Hauptabteilung (dalej cyt. XX. HA), Ordensbriefarchiv (dalej cyt. OBA), nr 15884; *Acten der Ständetage Preussens unter der Herrschaft des Deutschen Ordens*, hrsg. v. Max TOEPPEN, Bd. 5, Leipzig 1886, s. 111, 115.

⁵ Zob. Archiwum Archidiecezji Warmińskiej w Olsztynie (dalej cyt. AAWO), Dokumenty Kapituły (dalej cyt. Dok. Kap.) K1, nr 18, 21; zob. też *Scriptores rerum Warmiensium oder Quellenschriften zur Geschichte Ermlands*, hrsg. v. Carl Peter WOELKY, Johann Martin SAAGE, Bd. 1, Braunsberg 1866, s. 97, przyp. 97; por. Anton EICHHORN, *Die Prälaten des ermländischen Domcapitels*, *Zeitschrift für die Geschichte und Alterthumskunde Ermlands*, Bd. 3: 1866, s. 534.

⁶ Takiej informacji nie podaje też T. Borawska, na którą A. Dobrosielska się powołuje, zob. Teresa BORAWSKA, *Tiergart Augustyn*, [in:] SBKW, s. 254–255.

⁷ Zob. AAWO, Dok. Kap. P 74; Archiwum Kapituły (dalej cyt. AK), B, s. 155; AK, C, k. 55v–56r; AK, F, k. 204v.

Błędna informacja podana została także w przypisie 31 na s. 112. Dobrosielska podając tam zaledwie dwa fakty z życia Arnolda Datteln (niewłaściwie zapisanego „von Datteln”), uznała, że prepozytem warmińskim był on do 1447 r.⁸ W rzeczywistości jako prepozyt duchowny notowany był jeszcze kilka dobrych lat, a z prałatury tej zrezygnował na rzecz swojego krewniaka Arnolda Klundera przed 3 VI 1458 r.⁹

Nie do końca precyzyjne wydają się też zamieszczone na tej samej stronie, w przypisie 32, dane dotyczące Friedricha Salendorfa. Według A. Dobrosielskiej był on kanonikiem warmińskim od 1396 r. W rzeczywistości miał wówczas jedynie ekspektatywę na kanonię i prebendę warmińską, choć wbrew temu, co pisali Gerhard Matern, Hans Schmauch, T. Borawska i kolejni badacze¹⁰, informuje nas o tym źródło datowane nie na 1, a 2 VI 1396 r.¹¹ Nie wiadomo, jak szybko udało mu się wejść do kolegium fromborskiego, niemniej w 1402 r., gdy rozpoczął studia w Pradze, był już z pewnością kanonikiem¹².

⁸ Również tej informacji nie podaje T. Borawska, którą A. Dobrosielska także w tym miejscu przywołuje, zob. Teresa BORAWSKA, *Datteln Arnold*, [in:] SBKW, s. 40. W cytowanym haśle biograficznym zapisano natomiast, że w 1447 r. miała zostać przygotowana dla niego płyta nagrobna.

⁹ *Repertorium Germanicum. Verzeichnis der in den päpstlichen Registern und Kameralakten vorkommenden Personen, Kirchen und Orte des Deutschen Reiches, seiner Diözesen und Territorien vom Beginn des Schismas bis zur Reformation* (dalej cyt. RG), Bd. 7, bearb. v. Ernst PITZ, Tübingen 1989, nr 167; zob. też AAWO, Dok. Kap. C 81 (kopia prowizji); por. Teresa BORAWSKA, *Datteln (Klunder, Clunger, Klinger) Arnold*, [in:] SBKW, s. 41.

¹⁰ Zob. Gerhard MATERN, *Die kirchlichen Verhältnisse in Ermland während des späten Mittelalters*, Paderborn 1953, s. 106, przyp. 95; Hans SCHMAUCH, *von Salendorf, Friedrich*, [in:] *Altpreußische Biographie*, hrsg. v. Kurt FORSTREUTER, Fritz GAUSE, Bd. 2, Lf. 5, Marburg/Lahn 1963, s. 584 (niemiecki badacz pisze właściwie o uzyskanej przez duchownego prowizji). Teresa Borawska, która pisze o ekspektatywie, mimo że deklaruje w załączonej do biogramu jej autorstwa bibliografii znajomość źródła, gdzie podana została właściwa data, podaje jednak błędnie za wcześniejszą literaturą niepoprawne dane, por. Teresa BORAWSKA, *Salendorf Fryderyk*, [in:] SBKW, s. 212. Jedyne datę roczną ekspektatywy podaje Tadeusz JURKOWLANIEC, *Nagrobki średniowieczne w Prusach*, Warszawa 2015, s. 178. Jerzy Sikorski napisał nawet, że Salendorf od 1 VI 1396 r. był już kanonikiem, zob. Jerzy SIKORSKI, *Kanonikat – ołtarz – grób. Obsada kanonikatów a przydział ołtarzy oraz kwestia pochówków w katedrze fromborskiej w XV–XVIII wieku*, *Komunikaty Mazursko-Warmińskie* (dalej cyt. KMW), 2005, nr 2, s. 187. Tę samą informację powtórzył też w innym swoim tekście, zob. Jerzy SIKORSKI, *Grób Mikołaja Kopernika w katedrze biskupów warmińskich we Fromborku na tle praktyki grzebalnej kapituły w XV–XVIII wieku*, [in:] *Poszukiwanie grobu Mikołaja Kopernika*, red. Jerzy GĄSOWSKI, Pułtusk 2005, s. 127.

¹¹ RG, Bd. 2, bearb. v. Gerd TELLENBACH, Hildesheim 2000, szp. 92.

¹² *Album seu Matricula facultatis juridicae Universitatis Pragensis ab anno Christi 1372 usque ad annum 1418*, Pars I, Pragae 1834, s. 112; zob. też *Prussia scholastica. Die Ost- und Westpreussen auf den mittelalterlichen Universitäten*, gesammelt v. Max PERLBACH, Braunsberg 1895, s. 22. Informacja ta podawana była już także we wcześniejszej literaturze, zob. T. BORAWSKA, *Salendorf*, s. 212; H. SCHMAUCH, op.cit., s. 584. Hermann FREYTAG, *Die Beziehungen der Universität Leipzig zu Preussen von ihrer Begründung bis zur Reformation 1409–1539*, *Zeitschrift*

Na Warmię, już na stałe, przeniósł się w 1406 r. i 12 kwietnia widzimy go we Fromborku w towarzystwie innych członków kapituły i biskupa Heinricha Vogelsanga¹³.

Dużo poważniejszym błędem zauważonym podczas analizy omawianej edycji jest przypisanie na s. 112 Christianowi Tapiauowi posiadania w 1449 r. parafii w Pieniężnie. Dobrosielska, przygotowując do druku znajdujący się w kopiaruszu tekst objazdu granicy między komturstwem ostródzkim a komornictwem olsztyńskim z 25 VIII 1449 r., nie skonfrontowała tego tekstu z innym opisem rzeczony granicy, który również znajdujemy w zasobie berlińskiego archiwum¹⁴. Wykonanie tego zadania, powiązane także z nieco dokładniejszą lekturą znanego sobie artykułu Wiesława Długokęckiego¹⁵, pozwoliłoby jej zapewne dojść do wniosku, że w kopiaruszu OF 80a, na s. 10 mamy do czynienia z błędem, a jako pleban w Pieniężnie powinien tam widnieć nie Christian Tapiau, lecz Christian Kretzmer. Od powyższego błędu uchroniłaby autorkę także znajomość najnowszego biogramu poświęconego duchownemu, autorstwa piszącego te słowa¹⁶.

Pozostając przy dokumencie z 25 VIII 1449 r., należy także zwrócić uwagę na niezbyt udaną próbę utożsamienia pojawiającego się wówczas w źródle wójta kapitulnego z Pieniężna Johanna Boyselburga, z Georgiem von Berge, również wójtem kapitulnym, tyle że poświadczanym w 1447 r. Poza piastowaniem urzędu wójtowskiego trudno znaleźć jakiegokolwiek elementy mogące uprawniać do łączenia tych osób, noszących wszak zarówno inne imiona, jak i nazwiska. Dodajmy, że podobnych prób utożsamiania tych urzędników nie podjęto w literaturze przedmiotu¹⁷.

---

des Westpreussischen Geschichtsvereins, H. 44: 1902, s. 126 widzi Salendorfa na kanonii warmińskiej jedynie w latach 1406–1448.

¹³ *Codex diplomaticus Warmiensis oder Regesten und Urkunden zur Geschichte Ermlands*, Bd. 3, hrsg. v. Carl Peter WOELKY, Braunsberg–Leipzig 1874 (dalej cyt. CDW), nr 422. O poświadczeniu go w kwietniu tego roku w roli kanonika wspominał A. EICHHORN, op.cit., s. 585.

¹⁴ Por. GStA PK, XX. HA, OBA, nr 10036.

¹⁵ Por. Wiesław DŁUGOKĘCKI, *Południowo-zachodnia granica komornictwa olsztyńskiego w pierwszej połowie XV w.*, [in:] *Polska, Prusy, Ruś. Rozprawy ofiarowane prof. zw. dr. hab. Janowi Powierskiemu w trzydziestolecie pracy naukowej*, red. Błażej ŚLIWIŃSKI, Gdańsk 1995, s. 54.

¹⁶ Zob. Radosław KRAJNIAK, *Tapiau Christian (zm. 1498), wikariusz warmiński, kanonik, kustosz i dziekan warmiński*, [in:] *PSB*, t. 52/2, z. 213, Warszawa–Kraków 2018, s. 181–183.

¹⁷ Por. Brigitte POSCHMANN, *Bistümer und Deutscher Orden in Preußen 1243–1525. Untersuchung zur Verfassungs- und Verwaltungsgeschichte des Ordenslandes*, Münster 1962, s. 123; Danuta BOGDAN, Jerzy PRZERACKI, *Urzednicy Starego i Nowego Miasta Braniewa do 1772 roku*, Olsztyn 2018, s. 51–60, 605–606; *Amtsträger des Deutschen Ordens in Preußen und in den hochmeisterlichen Kammerballeien des Reiches bis 1525*, eingeleitet und bearb. v. Dieter HECKMANN / *Dostojnicy zakonu niemieckiego w Prusach i baliwatach kamery wielkomistrzowskiej w Rzeszy do 1525 roku*, opr. i wstępem poprzedził Dieter HECKMANN, Toruń 2020, s. 488.

Uwagi należy zgłosić także do informacji podanych na temat kanonika warmińskiego Arnolda Huxera (s. 116, przypis 62). Dobrosielska, powołując się na biogram autorstwa Borawskiej, zapisała, że duchowny członkiem warmińskiej kapituły katedralnej był od 1396 r. Borawska w rzeczywistości napisała jednak, że Huxer 1 VI 1396 r. uzyskał dopiero papieską prowizję na kanonię warmińską¹⁸, na co jednak, zaznaczmy to wyraźnie, również brakuje jednoznacznych dowodów w materiale źródłowym. W źródłach papieskich 1 i 2 VI 1396 r. Arnold pojawił się tylko jako kleryk warmiński i żaden z tych dokumentów nie jest prowizją¹⁹. Z całą pewnością, jako kanonik mający dużą prebendę, pojawił się natomiast 12 IV 1406 r.²⁰ Dobrosielska za Borawską zapisała również, że Huxer w 1414 r., oraz w latach 1416–1417 i 1426–1431, poświadczany był jako administrator dóbr kapitulnych. W dużej mierze to poprawne dane, lecz z małym zastrzeżeniem. Warto bowiem dodać, że w 1428 r. jako administrator wzmiankowany był także Friedrich Salendorf²¹, natomiast Huxer ze wspomnianym urzędem pojawił się – zdaje się – jeszcze w lutym 1436 r., łącząc go z kustodią warmińską²².

Komentarza wymaga także informacja na temat dziekana warmińskiego Michaela, który pojawia się w kolejnym wydawanym przez A. Dobrosielską dokumencie, tym razem datowanym na 10 IX 1379 r. (s. 117–118). Piastującym wówczas dziekanię członkiem kapituły był Michael Vischow, jednak autorka zapisała, powołując się na opracowanie autorstwa T. Borawskiej, informacje na temat Michaela, który miał rzekomo tytułować się dziekanem w 1345 r.²³ Jednoznacznie podkreślmy, że żaden dziekan o tym imieniu nie był wzmiankowany w 1345 r. Dobrosielska jednak nie wychwyciła błędu popełnionego przez T. Borawską, na który, dodajmy to na marginesie, piszący te słowa zwracał już uwagę przed kilkoma laty²⁴.

Trudno zgodzić się także z autorką, że poświadczony w kolejnym dokumencie, z 7 V 1400 r., kantor warmiński Johann von Essen kanonikiem był już od 1361 r. Na tak kategoryczny sąd brakuje niestety dowodów źródłowych. Johann 1 VI 1361 r. uzyskał dopiero prowizję na kanonię warmińską wakującą

¹⁸ Teresa BORAWSKA, *Huxer Arnold*, [in:] SBKW, s. 98.

¹⁹ RG, Bd. 2, szp. 92.

²⁰ CDW, Bd. 3, nr 422.

²¹ CDW, Bd. 4, hrsg. v. Victor RÖHRICH, Franz LIEDTKE, Hans SCHMAUCH, Braunsberg 1935, nr 258, zob. też T. BORAWSKA, *Salendorf*, s. 212; W. DŁUGOKĘCKI, op. cit., s. 50.

²² AAWO, AK, B, s. 118.

²³ Por. Teresa BORAWSKA, *Michał*, [in:] SBKW, s. 166. Dobrosielska pomija natomiast biogram poświęcony Michaelowi Vischowowi, zob. Teresa BORAWSKA, *Vischow Michał*, [in:] SBKW, s. 265.

²⁴ Por. Radosław KRAJNIAK, *Z badań nad biografiami członków warmińskiej kapituły katedralnej w pierwszym okresie jej funkcjonowania (do połowy XIV wieku)*, ZH, t. 80: 2015, z. 1, s. 76, DOI: <http://dx.doi.org/10.15762/ZH.2015.04>.

po śmierci Nikolausa von Saalfeld i przejął prawa do starań o kanonię w związku ze śmiercią w Stolicy Apostolskiej dotychczasowych pretendentów do tej godności, Jakoba Woyenama i Gerharda Paslocka²⁵.

Nie do końca poprawne dane zauważamy także na s. 119, w przypisie 85, w którym czytamy, że Johann von Niclosdorff kanonikiem warmińskim był już od 1424 r. Jako źródło tej informacji autorka ponownie podała biogram autorstwa T. Borawskiej, jednak nawet z niego nie wynika, że duchowny już wówczas został pełnoprawnym członkiem kolegium kanoników, a jedynie, że został polecony papieżowi przez wielkiego mistrza i biskupa warmińskiego²⁶. Dodajmy też, że w tym czasie, tj. 26 IV 1424 r., otrzymał również papieską prowizję na kanonię warmińską, jednak fakt ten rozpoczął dopiero wieloletni spór Johanna o fromborską kanonię²⁷.

Kolejne błędne informacje przedstawione zostały na s. 123, w przypisie 100. Enoch Kobelau według A. Dobrosielskiej, posiłkującej się ponownie opracowaniem autorstwa T. Borawskiej, kanonikiem warmińskim miał być od 1467 r. Sama T. Borawska pisze co prawda tylko o uzyskanej wówczas przez duchownego prowizji na kanonię²⁸, lecz również ta informacja wymaga uzupełnienia, gdyż Kobelau po raz pierwszy prowizję na kanonię warmińską uzyskał już 20 VII 1465 r.²⁹ Nie został jednak wówczas z pewnością przyjęty do grona członków warmińskiej kapituły katedralnej, skoro 28 XI 1466 r. otrzymał kolejną papieską prowizję³⁰. Także te zabiegi musiały okazać się nieskuteczne. Dnia 10 VII 1468 r. wystąpił bowiem do papieża z supliką o nadanie mu kanonii warmińskiej wakującej po śmierci Antoniusa Crowela³¹. Jego prośba została spełniona i na wspomnianą kanonię miała mu zostać ponownie wysta-

²⁵ *Bullarium Poloniae*, t. 2, ed. Irena SUŁKOWSKA-KURAŚ, Stanisław KURAŚ, Romae 1985 (dalej cyt. Bull. Pol.), nr 1087; *Preussisches Urkundenbuch*, Bd. 5, hrsg. v. Klaus CONRAD, Marburg 1969–1975, nr 995A, 995B; *Avignonesische Quellen zur Geschichte des Ordenslandes (1342–1366)* von Arthur MOTZKI, Braunsberg 1914, nr 88. Por. też opracowanie, które przywołuje autorka: Teresa BORAWSKA, *Essen Jan*, [in:] SBKW, s. 54–55.

²⁶ Teresa BORAWSKA, *Niclosdorf Jan*, [in:] SBKW, s. 173.

²⁷ RG, Bd. 4, bearb. v. Karl August FINK, Hildesheim 2000, szp. 2182. Zob. m.in. informację na temat jego sporu o kanonię z Andreasem Schonawem, Radosław KRAJNIAK, *Między Prusami, Italią i Śląskiem. Kariera Andreea Schonawa (ok. 1390 – 26 VII 1444)*, [in:] *Collegiarum et Discipulorum Gratitude. Studia ofiarowane prof. Andrzejowi Radzimińskiemu z okazji 60. urodzin*, red. Radosław BISKUP, Krzysztof KWIATKOWSKI, Toruń 2018, s. 110–112; zob. też T. BORAWSKA, *Niclosdorf*, s. 173.

²⁸ Zob. Teresa BORAWSKA, *Kobelau Enoch*, [in:] SBKW, s. 115–116.

²⁹ RG, Bd. 9, bearb. v. Hubert HÖING, Heiko LEERHOFF, Michael REIMANN, Tübingen 2000, nr 1153; zob. też Bull. Pol., t. 7, ed. Irena SUŁKOWSKA-KURAŚ, Stanisław KURAŚ, Janusz SMOŁUCHA, Przemysław STANKO, Romae–Lublina 2006, nr 172.

³⁰ RG, Bd. 9, nr 1153; Bull. Pol., t. 7, nr 352 (tu data 27 listopada).

³¹ Bull. Pol., t. 7, nr 582.

wiona prowizja³². Także te starania nie przyniosły jednak oczekiwanego rezultatu. Kolejną prowizję, tym razem na kustodię warmińską, Kobelau otrzymał 27 XII 1468 r.³³, jednak wspomnianej godności również nie udało mu się objąć. Jako kanonik warmiński poświadczony został dowodnie dopiero 21 I 1470 r.³⁴ Autorka edycji zapisała ponadto, że duchowny od 1476 do 1512 r. był prałatem. Bardziej ścisła byłaby jednak informacja, że w tych latach poświadczany był jako prepozyt warmiński.

Ostatnie już uwagi dotyczą informacji podanych na temat Johanna Plastwicha. Dobrosielska, powołując się na biogram opracowany przez T. Borawską, zapisała, że duchowny kanonikiem warmińskim był od 1440 r., natomiast dziekanem od roku 1442. Dane te nie są jednak zgodne z tymi, które odnajdujemy w cytowanej pracy. Z niej wynika bowiem, że kanoniję Plastwich objął ok. 1440 r., natomiast w 1442 r. uzyskał dopiero prowizję na wakującą dziekaniję warmińską, którą skutecznie przejął dopiero po kilku następnych latach³⁵.

Podsumowując, chciałbym zaznaczyć, że podjęcie się edycji kopiariusza OF 80a z zasobu GStA PK w Berlinie nie było z pewnością złym pomysłem. Należy jedynie żałować, że w trakcie prac nad wydaniem źródła zabrakło staranności w przygotowaniu przypisów rzeczowych. Jest to bowiem element niezmiernie ważny w każdej dobrej edycji i nie powinien być traktowany przez wydających źródła historyczne jako mniej istotny, uciążliwy dodatek.

FINANSOWANIE

Artykuł powstał w związku z realizacją projektu „Prozopografia duchowieństwa diecezji warmińskiej w średniowieczu”. Projekt został sfinansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki przyznanych na podstawie decyzji numer DEC-2011/03/N/HS3/01145.

BIBLIOGRAFIA

- Album seu Matricula facultatis juridicae Universitatis Pragensis ab anno Christi 1372 usque ad annum 1418*, vol. 1. Pragae: Typis J. Spurny, 1834.
- Bogdan, Danuta and Jerzy Przeracki. *Urzednicy Starego i Nowego Miasta Braniewa do 1772 roku*. Olsztyn: Archiwum Państwowe w Olsztynie, 2018.

³² Ibid.; zob. też RG, Bd. 9, nr 1153. Ze wzmianki tej dowiadujemy się, że miał już ekspektatywę na kanoniję i prebendę we Fromborku.

³³ Zob. też Bull. Pol., t. 7, nr 650; RG, Bd. 9, nr 1153.

³⁴ RG, Bd. 9, nr 1153. Błędne informacje podawał tym samym J. Sikorski, pisząc, że Enoch kanoniję miał uzyskać w 1472 r., zob. Jerzy SIKORSKI, *Mikołaj Kopernik na Warmii. Chronologia życia i działalności*, cz. 4, KMW, 1967, nr 1–2, s. 233, 236.

³⁵ Por. Teresa BORAWSKA, *Plastwich Jan*, [in:] SBKW, s. 189–190. Dobrosielska na s. 124, w przypisie 109 podaje błędne strony, na których ma znajdować się ów biogram.

- Borawska, Teresa. "Datteln Arnold." In *Słownik biograficzny kapituły warmińskiej*, edited by Jan Guzowski, 40. Olsztyn: Wyższe Seminarium Duchowne Metropolii Warmińskiej „Hosianum”, 1996.
- Borawska, Teresa. "Datteln (Klunder, Clunger, Klinger) Arnold." In *Słownik biograficzny kapituły warmińskiej*, edited by Jan Guzowski, 40–41. Olsztyn: Wyższe Seminarium Duchowne Metropolii Warmińskiej „Hosianum”, 1996.
- Borawska, Teresa. "Essen Jan." In *Słownik biograficzny kapituły warmińskiej*, edited by Jan Guzowski, 54–55. Olsztyn: Wyższe Seminarium Duchowne Metropolii Warmińskiej „Hosianum”, 1996.
- Borawska, Teresa. "Huxer Arnold." In *Słownik biograficzny kapituły warmińskiej*, edited by Jan Guzowski, 98–99. Olsztyn: Wyższe Seminarium Duchowne Metropolii Warmińskiej „Hosianum”, 1996.
- Borawska, Teresa. "Kobelau Enoch." In *Słownik biograficzny kapituły warmińskiej*, edited by Jan Guzowski, 115–116. Olsztyn: Wyższe Seminarium Duchowne Metropolii Warmińskiej „Hosianum”, 1996.
- Borawska, Teresa. "Michał." In *Słownik biograficzny kapituły warmińskiej*, edited by Jan Guzowski, 166. Olsztyn: Wyższe Seminarium Duchowne Metropolii Warmińskiej „Hosianum”, 1996.
- Borawska, Teresa. "Niclosdorf Jan." In *Słownik biograficzny kapituły warmińskiej*, edited by Jan Guzowski, 173. Olsztyn: Wyższe Seminarium Duchowne Metropolii Warmińskiej „Hosianum”, 1996.
- Borawska, Teresa. "Plastwich Jan." In *Słownik biograficzny kapituły warmińskiej*, edited by Jan Guzowski, 189–190. Olsztyn: Wyższe Seminarium Duchowne Metropolii Warmińskiej „Hosianum”, 1996.
- Borawska, Teresa. "Salendorf Fryderyk." In *Słownik biograficzny kapituły warmińskiej*, edited by Jan Guzowski, 212. Olsztyn: Wyższe Seminarium Duchowne Metropolii Warmińskiej „Hosianum”, 1996.
- Borawska, Teresa. "Tiergart Augustyn." In *Słownik biograficzny kapituły warmińskiej*, edited by Jan Guzowski, 254–255. Olsztyn: Wyższe Seminarium Duchowne Metropolii Warmińskiej „Hosianum”, 1996.
- Borawska, Teresa. "Vischow Michał." In *Słownik biograficzny kapituły warmińskiej*, edited by Jan Guzowski, 265. Olsztyn: Wyższe Seminarium Duchowne Metropolii Warmińskiej „Hosianum”, 1996.
- Conrad, Klaus, ed. *Preussisches Urkundenbuch*, vol. 5. Marburg: N. G. Elwert Verlag, 1969–1975.
- Długokęcki, Wiesław. "Południowo-zachodnia granica komornictwa olsztyńskiego w pierwszej połowie XV w." In *Polska, Prusy, Ruś. Rozprawy ofiarowane prof. zw. dr hab. Janowi Powierskiemu w trzydziestolecie pracy naukowej*, edited by Błażej Śliwiński, 47–56. Gdańsk: Wydawnictwo „Marpres”, 1995.
- Dobrosielska, Alicja. "Piętnastowieczny kopiarusz OF 80a z terenu państwa krzyżackiego." *Zapiski Historyczne* 85/3 (2020): 105–128. <http://dx.doi.org/10.15762/ZH.2020.28>.
- Eichhorn, Anton. "Die Prälaten des ermländischen Domcapitels." *Zeitschrift für die Geschichte und Alterthumskunde Ermlands* 3 (1866): 529–643.

- Fink, Karl August, ed. *Repertorium Germanicum. Verzeichnis der in den päpstlichen Registern und Kameralakten vorkommenden Personen, Kirchen und Orte des Deutschen Reiches, seiner Diözesen und Territorien vom Beginn des Schismas bis zur Reformation*, vol. 4. Hildesheim: Weidmann, 2000.
- Freytag, Hermann. "Die Beziehungen der Universität Leipzig zu Preussen von ihrer Begründung bis zur Reformation 1409–1539." *Zeitschrift des Westpreussischen Geschichtsvereins* 44 (1902): 1–158.
- Guzowski, Jan, ed. *Słownik biograficzny kapituły warmińskiej*. Olsztyn: Wyższe Seminarium Duchowne Metropolii Warmińskiej „Hosianum”, 1996.
- Heckmann, Dieter, ed. *Amtsträger des Deutschen Ordens in Preußen und in den hochmeisterlichen Kammerballeien des Reiches bis 1525 / Dostojnicy zakonu niemieckiego w Prusach i baliwatach kamery wielkomistrzowskiej w Rzeszy do 1525 roku*. Toruń: Towarzystwo Naukowe w Toruniu, 2020.
- Höing, Hubert, Heiko Leerhoff and Michael Reimann, eds. *Repertorium Germanicum. Verzeichnis der in den päpstlichen Registern und Kameralakten vorkommenden Personen, Kirchen und Orte des Deutschen Reiches, seiner Diözesen und Territorien vom Beginn des Schismas bis zur Reformation*, vol. 9. Tübingen: Max Niemeyer Verlag, 2000.
- Jurkowlaniec, Tadeusz. *Nagrobki średniowieczne w Prusach*. Warszawa: Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk, 2015.
- Krajniak, Radosław. "Między Prusami, Italią i Śląskiem. Kariera Andreasa Schonawa (ok. 1390 – 26 VII 1444)." In *Collegarum et Discipulorum Gratitude. Studia ofiarowane prof. Andrzejowi Radziwiłskiemu z okazji 60. urodzin*, edited by Radosław Biskup, Krzysztof Kwiatkowski, 95–121. Toruń: Towarzystwo Naukowe w Toruniu, 2018.
- Krajniak, Radosław. "Starania duchownych o objęcie parafii pw. św. Jakuba w Olsztynie do 1466 r." *Nasza Przeszłość* 123 (2015): 93–112.
- Krajniak, Radosław. "Tapiou Christian (zm. 1498), wikariusz warmiński, kanonik, kustosz i dziekan warmiński." In *Polski słownik biograficzny*, vol. 52/2, 181–183. Warszawa, Kraków: Polska Akademia Nauk, Polska Akademia Umiejętności, 2018.
- Krajniak, Radosław. "Tiergart August (zm. 1464 lub 1465), kanonik i kustosz warmiński, kanonik i kustosz warmiński, pleban kościoła Najświętszej Marii Panny w Gdańsku." In *Polski słownik biograficzny*, vol. 53/4, 552–554. Warszawa, Kraków: Polska Akademia Nauk, Polska Akademia Umiejętności, 2021.
- Krajniak, Radosław. "Z badań nad biografiami członków warmińskiej kapituły katedralnej w pierwszym okresie jej funkcjonowania (do połowy XIV wieku)." *Zapiski Historyczne* 80/1 (2015): 65–83. <http://dx.doi.org/10.15762/ZH.2015.04>.
- Matern, Gerhard. *Die kirchlichen Verhältnisse in Ermland während des späten Mittelalters*. Paderborn: Verlag Ferdinand Schöningh, 1953.
- Motzki, Arthur, ed. *Avignonesische Quellen zur Geschichte des Ordenslandes (1342–1366)*. Braunsberg: Heynes Buchdruckerei G. Riebensahm, 1914.
- Perlbach, Max, ed. *Prussia scholastica. Die Ost- und Westpreussen auf den mittelalterlichen Universitäten*. Braunsberg: Zeitungs- und Verlagsdruckerei J. A. Wichert, 1895.

- Pitz, Ernst, ed. *Repertorium Germanicum. Verzeichnis der in den päpstlichen Registern und Kameralakten vorkommenden Personen, Kirchen und Orte des Deutschen Reiches, seiner Diözesen und Territorien vom Beginn des Schismas bis zur Reformation*, vol. 7. Tübingen: Max Niemeyer Verlag, 1989.
- Poschmann, Brigitte. *Bistümer und Deutscher Orden in Preußen 1243–1525. Untersuchung zur Verfassungs- und Verwaltungsgeschichte des Ordenslandes*. Münster 1962.
- Röhrich, Victor, Franz Liedtke and Hans Schmauch, eds. *Codex diplomaticus Warmienseis oder Regesten und Urkunden zur Geschichte Ermlands*, vol. 4, Braunsberg: Selbstverlag des Vereins, 1935.
- Schmauch, Hans. "von Salendorf, Friedrich." In *Altpreußische Biographie*, edited by Kurt Forstreuter and Fritz Gause, vol. 2/5, 584. Marburg/Lahn: N. G. Elwert Verlag, 1963.
- Sikorski, Jerzy. "Grób Mikołaja Kopernika w katedrze biskupów warmińskich we Fromborku na tle praktyki grzebalnej kapituły w XV–XVIII wieku." In *Poszukiwanie grobu Mikołaja Kopernika*, edited by Jerzy Gąssowski, 85–177. Pułtusk: Wyższa Szkoła Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztora, 2005.
- Sikorski, Jerzy. "Kanonikat – ołtarz – grób. Obsada kanonikatów a przydział ołtarzy oraz kwestia pochówków w katedrze fromborskiej w XV–XVIII wieku." *Komunikaty Mazursko-Warmińskie* (2005) issue 2: 157–216.
- Sikorski, Jerzy. "Mikołaj Kopernik na Warmii. Chronologia życia i działalności, cz. 4." *Komunikaty Mazursko-Warmińskie* (1967) issue 1–2: 201–238.
- Sułkowska-Kuraś, Irena and Stanisław Kuraś, eds. *Bullarium Poloniae*, vol. 2. Romae: École Française de Rome, 1985.
- Sułkowska-Kuraś, Irena, Stanisław Kuraś, Janusz Smołucha and Przemysław Stanko, eds. *Bullarium Poloniae*, vol. 7. Romae, Lublini: Katolicki Uniwersytet Lubelski, Fundacja Jana Pawła II, 2006.
- Tellenbach, Gerd, ed. *Repertorium Germanicum. Verzeichnis der in den päpstlichen Registern und Kameralakten vorkommenden Personen, Kirchen und Orte des Deutschen Reiches, seiner Diözesen und Territorien vom Beginn des Schismas bis zur Reformation*, vol. 2. Hildesheim: Weidmannsche Verlagsbuchhandlung, 2000.
- Toeppen, Max, ed. *Acten der Ständetage Preussens unter der Herrschaft des Deutschen Ordens*, vol. 5. Leipzig: Verlag von Duncker & Humblot, 1886.
- Woelky, Carl Peter, ed. *Codex diplomaticus Warmienseis oder Regesten und Urkunden zur Geschichte Ermlands*, vol. 3. Braunsberg–Leipzig: Verlag von Eduard Peter, 1874.
- Woelky, Carl Peter and Johann Martin Saage, eds. *Scriptores rerum Warmiensium oder Quellenschriften zur Geschichte Ermlands*, vol. 1. Braunsberg: Verlag von Eduard Peter, 1866.